

Položaj žena u 19.stoljeću-na primjeru romana Jane Austen "Ponos i predrasude"

Pimenov, Melita

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:597015>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**



Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)





**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 267_KMN_2023

Položaj žena u 19. stoljeću - na primjeru romana Jane Austen "Ponos i predrasude"

Melita Pimenov, 0336041179

Koprivnica, rujan 2023. godine



Sveučilište Sjever

Komunikologija, mediji i novinarstvo

Završni rad br. 267_KMN_2023

Položaj žena u 19. stoljeću - na primjeru romana Jane Austen "Ponos i predrasude"

Student

Melita Pimenov, 0336041179

Mentor

Izv.prof.dr.sc. Iva Rosanda Žigo

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Komunikologija, mediji i novinarstvo

STUDIJ Prijediplomski studij komunikologije, medija i novinarstva

PRISTUPNIK Melita Pimenov

MATIČNI BROJ 0336041179

DATUM 13. 9. 2023.

KOLEGIJ Kultura i mediji

NASLOV RADA Položaj žena u 19. stoljeću - na primjeru romana Jane Austen "Ponos i predrasude"

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU The position of women in the 19th century - on the example of Jane Austen's novel "Pride and Prejudice"

MENTOR Iva Rosanda Žigo

ZVANJE izvanredni profesor

ČLANOVI POVJERENSTVA

- izv. prof. dr. sc. Gordana Tkalec, predsjednica
- izv. prof. dr. sc. Nikša Sviličić, član
- izv. prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo, mentorica
- doc. dr. sc. Mario Periša, zamjenski član
-

Zadatak završnog rada

BROJ 267_KMN_2023

OPIS

U radu se predstavlja i detaljno problematizira teorijska perspektiva rodne nejednakosti i potlačenoga položaja žena u 19. st. Roman "Ponos i predrasude" u tom smislu funkcionira kao studija slučaja. Zadatci su ovoga završnog rada sljedeći:

- Istražiti teorijsku literaturu na temu rodne nejednakosti i feminističke kritike, te iznijeti najznačajnije karakteristike ovoga fenomena;
- Provesti analizu sadržaja romana "Ponos i predrasude";
- Temeljem provedene analize utvrditi poziciju žena u engleskom društvu 19. stoljeća;
- Staviti provedeno istraživanje u širi društveni kontekst današnjice utemeljen na relevantnoj teorijskoj literaturi.

ZADATAK URUČEN

14. 9. 2023.

POTPIS MENTORA

Iva Rosanda Žigo

SVEUČILIŠTE
SIEVER



Predgovor

Ideja za temu ovoga završnog rada proizlazi iz vlastite ljubavi prema knjigama, karakteriziranim, odnosno, poznatima kao „klasici“, ponajviše engleskima iz viktorijanske ere. Spomenute klasike su napisale žene, u ovome slučaju, Jane Austen. Pisanjem su se borile za svoju ravnopravnost u svijetu muškaraca i postavile temelj za sljedeće generacije žena. Pisanjem, Jane Austen je zainteresirala mnoge za klasičnu književnost, pa tako i mene.

Zahvalila bih svim osobama koje su pomagale u pisanju ovog rada, prvenstveno mentorici izv.prof.sc. Ivi Rosandi Žigo na uloženom trudu i vremenu zahvalila bih i knjižničarkama u knjižnici „Fran Galović“ koje su mi također pomogle s literaturom.

Sažetak

Svrha ovog završnog rada je prikazati uloge žena u doba pisanja romana *Ponos i predrasude* u viktorijanskoj eri te na taj način prikazati i odnos muškaraca koji se prikazivao u tom romanu. Roman prikazuje njihov status u društvu koje je tada bilo pretežito društvo muškaraca i koja prava su žene imale, a koja ipak nisu. Tako prikazuje društvene ideologije koje nisu bile u korist žene na mnogo načina pa tako i kada se govori o politici i vođenju države. Neki od problema koji se javljaju u romanu se motiv braka i vezano uz to pojam morala koji se jedno s drugim stapa u jedno. Također, koje su sve žene stajale uz samu Jane Austen i tako omogućile da žene napokon dođu do svog glasa i na koji način su to napravile. Feminizam, koji je često zastupljen u romanima žena i jačanje njega samoga, koje traje da današnjeg dana.

Ključne riječi: feminizam, Jane Austen, žene, Ponos i predrasude, borba, brak

Popis korištenih kratica

G. gospodin

Gđa. Gospođa

Tj. to jest

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Metodologija.....	2
3.	19. stoljeće – doba promjena	3
3.1.	Feminizam.....	4
3.2.	Autorice – preteče feminizma	5
3.3.	Ponos, predrasude i zombiji – hibridni roman tradicionalnog i modernog.....	8
4.	Jane Austen	10
4.1.	Ponos i predrasude	13
4.2.	Knjiga kao kritika društva	16
4.3.	Važnost morala i ugleda.....	18
5.	Feminizam nekada i danas	22
5.1.	Feminizam u prošlosti	22
5.2.	Feminizam danas	23
6.	Rod, spol i identitet.....	26
7.	Zaključak.....	28
8.	Literatura.....	30
9.	Popis slika.....	32

1. Uvod

U ovom će se radu pisati o romanu svjetski poznate engleske književnice klasične književnosti, Jane Austen. U radu će biti spomenuto kako roman „Ponos i predrasude“, na savršen način prikazuje tadašnji položaj žena u društvu te će se time prikazati i uloga i položaj muškaraca, zato što je društvo u to vrijeme bilo veoma patrijarhalno. Također će se prikazati koliko su se spomenute činjenice od tada promijenile i jesu li te promjene znatnije. Odgovorit će se na pitanje je li feminizam zastupljen u njezinim knjigama kao i u ovoj o kojoj se piše u ovom radu i na koji način je feminizam zastupljen. Ona se u svojim romanima kao i u ovome bavi raznim problemima koji su se javljali u 18. i 19. stoljeću i kroz koje životne borbe su žene morale prolaziti kako bi preživjele i time imale dobar i donekle ugodan život. U romanu se spominju razni događaji, neki dobri, neki loši, te se tako pokazuje njihov život koji čitatelji prepoznaju čitanjem knjige. Glavni likovi ove knjige su pretežito žene, kao i likovi u drugim knjigama Jane Austen. Time ona prikazuje koji dio društva kritizira, ali i davanjem različitih osobina različitim likovima žena, prikazuje kako se određena osoba i na koji način nosila sa stilom tadašnjeg svakodnevnog života i kako se odupirala normama koje su tad postojale. Knjiga je posebna ne samo zbog svoje duhovitosti, već i zbog psihološke dubine likova koji proživljavaju svakodnevne poteškoće. Jane Austen je svoju radnju djela odvojila od situacija koje su tada bile, kao što je rat, pišući o mirnom životu na selima i manjim gradovima gdje je život puno mirniji i gdje ljudi odlaze kako bi se odmorili od burnog gradskog života. Iako je roman napisan stilom 18. stoljeća, odnosno, u vrijeme kada su se situacije i društvo razlikovali od danas, razumljiv je i zanimljiv te se s lakoćom mogu shvatiti problemi o kojima je pisala Jane Austen. Upravo će takvi problemi biti analizirani u radu.

2. Metodologija

Kako bi se došlo do same biti pisanja Jane Austen te kako bi se to što je napisala, moglo povezati s feminizmom, korištena je metoda analize društvenog konteksta njenih romana.

Čitajući nekoliko djela iste autorice, može se dobiti uvid o kojim temama je najviše pisala i o kome. U njezinim su knjigama pretežito glavni likovi žene i njihova borba za dobar i ugodan život u patrijarhalnom svijetu. Budući da je pisala najviše o svom spolu, za potrebe ovog rada, istražilo se pitanje u kolikoj se mjeri u njenim knjigama spominje feminizam, spominje li se uopće i na koji način? Na temelju istraživanja može se zaključiti da na feminizam upućuje indirektno, što će u nastavku rada biti objašnjeno. Sljedeće pitanje koje bi se moglo postaviti jest, kako su se žene snalazile u takvome društvu i što su sve radile da bi osigurale financijsku sigurnost za sebe i za svoje eventualno potomstvo. Proučavanjem knjige „*Ponos i predrasude*“ zaključujemo kroz dijaloge i situacije kroz koje prolaze ženski likovi, da se potvrđuje hipoteza o nejednakosti spolova i klasnim razlikama u tadašnjem britanskom društvu. Primjer toga je lik iz ovog romana Elizabeth Bennet. Ona je buntovnica koja bez ispada odbija pritisak na sebe izvana, iako svjesna životne stvarnosti koliko je društvo nepravedno kad je u pitanju žena i koliko pate u nekim situacijama, za razliku od muškaraca.

3. 19. stoljeće – doba promjena

Vrijeme o kojem Jane Austen piše i na koje se roman odnosi, jest vrijeme velikih promjena u Europi. U romanima opisuje posebice građansko društvo 19. stoljeća te je to temelj radnje. Romanima prikazuje promjene u društvu, do kojih je došlo industrijskom revolucijom. Ovaj roman koji će se analizirati otkriva neke nelogičnosti s kojima su se žene i dalje susretale i prepreke na koje su nailazile zbog ograničenosti društva u kojem su živjele i na koji način su se one s tim nosile pokušavajući što lakše i normalnije prolaziti kroz život. Upravo zbog toga su baš žene uvijek glavni likovi njenih romana pa tako i ovoga. Žene koje se ne slažu s time kako se svijet odnosi prema njima te se pokušavaju oduprijeti normama koje su zadane. Glavni likovi su većinom žene koje imaju svoje jasni stajalište te su u tom pogledu vrlo snažne. Time autorica odudara od tipične slike žene tada za koju se smatralo da ako želi pokazati ljupkost, finoću i gracioznost, da mora biti pristojna i mirna u društvu muškarca. Njezini likovi, iako imaju i te karakteristike, imaju i karakteristike osobe koja se želi pobuniti protiv svijeta koji je ograničava u mnogim stvarima u kojima bi trebala biti slobodna. Tako dobivamo žensku perspektivu na taj svijet iako žene tada nisu imale pravo baviti se mnogim poslovima pa tako ni pisati te su tako bile prisiljene objavljivati samo pod pseudonimima. Zbog toga u to vrijeme postoji toliko romana koje su napisale osobe muškog imena, a da se pod tim imenom bila žena.

Iako je promjena društva postojana, žena i dalje ima ulogu koju je imala te se to ne mijenja. I dalje je ona majka i supruga nakon udaje te nema nikakva druga prava što bi se revolucijom ipak trebalo promijeniti. Kao ni u Engleskoj tako ni u ostatku svijeta. Sve poslove obavljaju muškarci dok su žene i dalje majke koje su domaćice te nemaju posla osim baviti se s djecom i kućanstvom. Takvu ulogu se imale i pripadnice višeg sloja koje su imale sluge i nisu morale obavljati kućanske poslove, ali opet nisu mogle raditi ništa drugo, jer za to nisu bile školovane. Tu dolazi i do pitanja obrazovanja. Položaj pripadnicama građanskog društva je bio donekle drugačiji kada su u pitanju neke stvari, ali kada je u pitanju obrazovanje i dalje su bile zakinite te su muškarci biti puno obrazovaniji i smatralo se da njima treba obrazovanje više nego ženama. Od njih se očekivalo puno stvari i talenata koje su ih činile što poželjnijima za udaju, jer im je to bio jedini spas od lošeg života. Dok se muškarce učili kako se brinuti o računima te voditi gradove i države, žene su učile pjevati, plesati, čitati, crtati i učenje nekih stvarnih jezika. To se smatralo da je za ženu najbitnije. Što je žena više toga znala to je bila cjenjenija u društvu i poželjnija za brak. One koje se nisu udale, znanje koje su stekle im je pomoglo tome da budu guvernante bogatim obiteljima što često nije bio lak posao, ovisno o obitelji kod koje su bile i koliko su bile obrazovane, jer i za to je trebala određena količina znanja. Nije bio lak posao te često nisu bile ni dobro plaćene i u korist im nije išlo ni radno vrijeme, jer se od njih zahtijevalo da uvijek budu prisutne (Čačinović, 2007.).



Slika 1. Borba za ženska prava u 19. stoljeću

Izvor: (<https://openbooks.library.umass.edu/introwgss/chapter/19th-century-feminist-movements/>)

3.1. Feminizam

Pitanje identiteta žena je ključno pitanje u romanima Jane Austen. Feminizam kao pokret žena je veoma širok i složen kontekst. Međutim, ipak se može definirati kao nastojanje žena za jednakim pravima i mogućnostima koja imaju muškarci.

Riječ je o kompleksnom pojmu iz razloga što se počeo javljati duboko u povijesti i žene su se počele boriti za svoja prava u mnogim pravcima, ne samo akademskima. Tako su jedni od različitih pravaca feminizma akademski i sociopolitički. Sociopolitički feminizam je onaj pokret koji se bori za ravnopravnost žena i muškaraca (Čagalj, 2023.).

U opisu žena u romanu „*Ponos i predrasude*“, spominje se prije navedeni pojam gdje nije bilo poželjno da žene imaju svoj glas i mišljenje te što su bile mirnije i poslušnije to ih se smatralo otmjenijima. One buntovnije se smatralo skandaloznima. Time se davalo do znanja da su za razliku od muškaraca, žene uvijek morale biti savršene bez ikakvih mana, dok je muškarcima bilo dozvoljeno ih imati više i nitko ih nije primjećivao toliko koliko ih se primjećivalo kod suprotnog spola.

Autorica o čijoj knjizi se ovdje piše nije bila samo izvrsna spisateljica, već i predstavница pojma što su kritičari zvali „feminističkom tradicijom“ u engleskoj književnosti. Njezini su romani svjetski poznati zbog svojih tema ljubavi i braka ¹(Brown, 1973.).



Slika 2. Prosvjed žena za mogućnost prava glasanja na izborima

Izvor: (<https://www.concordmonitor.com/One-woman-one-vote-35600319>)

3.2. Autorice – preteče feminizma

Govoreći o povijesti engleske književnosti, o nekim osobama koje su tada pisale se govori više, a o nekima manje. Tako se možda više govori o Jane Austen i sestrama Brönte, a manje o nekim drugim imenima koja su se pojavljivala i prije.

Iako u doba u kojem su ove autorice pisale riječ „feminizam“ nije postojao, vodeća načela modernog feminizma jesu postojala, kao što su istraživanja od Alice Browne „*The Eighteenth-Century Mind*“ i od Katharine Rodgers „*Eighteenth-Century England*“ . Proučavajući feminizam

¹ <https://www.jstor.org/stable/2933003>

od Austen, Gary Kelly je dobro opazio da feminizam društveno poseban pojam koji unaprjeđuje prava i zahtjeve žena u svim područjima ² (Bilger, 1998.).

Jedno od takvih imena je Frances Burney koju se naziva uzorom Jane Austen. S 25 godina je napisala svoje najpoznatije djelo *Evelin* iz 1778. te se s tim djelom proslavila. Austen se toliko oslanjala na Burney da ju je često spominjala u svojim pismima i predgovorima. Napisala je da je roman djelo „u kojem se iskazuju najveće snage ljudskog duha“ i koji pokazuje „najtemeljitiše poznavanje ljudske naravi, najsretniji opis njezinih različitosti, te najživlje iskaze duhovnosti i humora, iznesene svijetu najbiranijih jezikom“.- citat prema Jane Austen

Imena koja navodi kao prikaz te razine u umjetnosti romana su Francis Burney i Mary Edgeworth. Mnogi su tada tvrdili da je u 18. stoljeću u Engleskoj postojalo više ženskih spisateljica romana od muških. Da razjasni tu situaciju i informaciju učini istinitom, Jane Spenser je u svom prilogu „Ženski pisci u osamnaestom stoljeću“ napisala da provedena najnovija statistička i bibliografska istraživanja nisu potvrdila tu tvrdnju o dominaciji žena, ali je rekla da je proizvodnja ženskih romana u porastu u odnosu na muške autore.

Osim Francis Burney se spominju i druga ženska imena u klasičnoj engleskoj književnosti. Sarah Fielding, Frances Sheridan, Charlotte Lennox i Charlotte Smith su neka od tih imena. Charlotte Lennox se proslavila knjigom pod nazivom *Ženski kikot* iz 1752. koja govori o djevojci Arabelli koja obožava francuske romantične romane i svugdje vidi velike zavodnike. Takav stil pisanja je preuzela i Jane Austen za jednu od njezinih knjiga, *Nothangerska opatija* te je tako odala poštovanje i pokazala da se divi Charlotte Lennox. Unatoč kulturnim pritiscima da spriječe i umanje ponašanja kao što je komedija kod žena, ženski autori koji su pisali u to vrijeme su počele svoje karijere, unatoč tome što takva vrsta zanimanja nije bila tipična za žene. Sve većom popularnošću ženskih spisateljica, pokazao se i ženski pogled na svijet. Žene su napokon mogle pisati o svijetu iz svoje vlastite perspektive i kako je biti žena u društvu (Bilger, 1998.).

Još jedno ime koje se treba dodati uz riječ feminizam i Jane Austen je Mary Wollstonecraft, koju se naziva bakom modernog feminizma. Iako su po svojim stajalištima, koja se ne odnose na feminizam, bile vrlo različite i imale različite živote, i jedna i druga su bile uključene u pitanje uloge žena u društvu. Wollstonecraft je bila poznata po svom preziru prema braku, dok je za Austen poznato da je voljela i ljubav i brak. Zbog toga se smatra da su znale jedna za drugu ili

2

https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=iexr_b096IQC&oi=fnd&pg=PA15&dq=audrey+bilger&ots=ILfykBy-fJ&sig=sAQZk-i_LsHMQ81ggj3TSkTIPpo&redir_esc=y#v=onepage&q=audrey%20bilger&f=false

barem jedna strana, bez obzira na to što nema nikakvih zapisa o tome. Jane Austen je bila realist, netko tko je znao koliko je život žena bio težak, ali umjesto da se usredotočila na negativne stvari kao što su društvena ograničenja, ona je pisala o tome kako su žene uspjele preživljavati u takvome društvu. Wollstonecraft je pak zagovarala da su žene, kao i muškarci, racionalna bića što se može vidjeti u knjizi „*Vindication of the Rights of Woman*“ koja je bila kritika davanja muškarcima građanska prava u francuskom ustavu iz 1791. kao i obrazovanja dječaka i djevojčica gdje djevojčicama nije bilo dano isti obujam obrazovanja kao suprotnom spolu³(Ascarelli, 2004.).

Kada je riječ o tom romanu, tu je razlikovala gotski roman od onoga što je ona mislila da je bitno u književnosti. Nije opisivala glavne likove na nerealan način, već im je davala osobine koje su im primjerene. Njezini likovi nisu uvijek bile žene koje su prelijepe u svakom pogledu, nego osobe koje imaju mane. To se može vidjeti u njenom romanu *Uvjeravanje*, gdje je glavni ženski lik daleko od ljepotice, ali je stavila takav opis jer nisu sve žene istog izgleda.



Slika 3. Prikazi fotografija nekih engleskih ženskih književnica viktorske ere

Izvor: (<https://www.englishliterature.info/2021/03/19th-century-victorian-women-posts.html>)

³ <https://jasna.org/persuasions/on-line/vol25no1/ascarelli.html>

3.3. Ponos, predrasude i zombiji – hibridni roman tradicionalnog i modernog

Utjecaj Jane Austen se širi i dalje pa je tako nastala knjiga „*Ponos, predrasude i zombiji*“. *Ponos, predrasude i zombiji* je hibridni roman koji je moderniziran, ali se i dalje radi o prošlosti, tj. o dobu o kojem je pisala i u kojem je živjela sama autorica. Hibridni roman je novi književni oblik o kojem još uvijek nema toliko literature, barem ne na hrvatskom jeziku. Također, hibridni roman označava dodavanje novih i popularnih elemenata koji su se spominjali u prošlosti, ali ne na točno takav način, u neko popularno djelo kao što je u ovom slučaju roman *Ponos i predrasude*. Hibridnost romana se pojavljuje u više karakteristika kao što su dodavanje novih elemenata u postojeći tekst s time da se ne izgubi funkcija i bit već postojećeg, ali da se ipak vidi neka promjena. Da bi se spriječilo plagiranje, u romanu se nalazi priča od oko 70 do 80 posto originalnog, a 30 do 20 posto dodanog. Knjiga koju je napisao Seth Grahame-Smith je namjerno odabrana kao knjiga koju je napisala Jane Austen te tako i njena najpoznatija knjiga. Kao što knjiga nije slučajno odabrana tako nije ni tematika o kojoj je riječ u toj knjizi, a to su zombiji. Zombiji predstavljaju ljude koji utjelovljavaju duh kriznih vremena i prisiljavaju ljude da se okupljaju u manjim grupama i krugovima, što je bila česta situacija u originalnoj knjizi. Također, sam napad zombija na manja naselja koja se spominju u knjizi se može interpretirati na napade i promjene koje su se u stvarnosti događale u to vrijeme, naravno zombije su tad predstavljali ljudi⁴(Brtn, 2016.).

Ovdje su žene prikazane na malo drugačiji način, ali nimalo manji i lakši. I one se kao i muškarci bore protiv zombija na taj način da izazivaju čuđenje kod suprotnog spola. Knjiga, iako spoj originalne od Jane Austen i moderne današnjice, prikazuje žene koje se u toj situaciji bore za svoj život. one su ratnice. Kao ni u originalnom djelu tako ni sada ne ostavljaju sve muškarcima te se bore za svoj život i za svoje mjesto u životu. Prikaz Elizabeth Bennet kao ratnice koja je veoma vješta s mačem i drugim oružjem je prilagođava modernijim čitateljima, ali time ne odstupa od originalnih karakteristika te se tako bori za svoja prava i život samo na malo drugačiji način. Sestre Bennet su i dalje dobro odgojene mlade djevojke koje su u potrazi za dobrim muškarcima koji će im osigurati dobar život jer nemaju muškog nasljednika, samo što ovaj put imaju vještinu upravljanja oružjem. I u jednom i u drugom romanu postoji konstantna borba koja ista, ovdje je svega dodan još jedan detalj, ali je radnja i bit radnje i dalje isti.

⁴ <https://hrcaj.srce.hr/clanak/248711>



Slika 4. Fotografija sestara Bennet iz filma „Ponos, predrasude i zombiji“

Izvor: (<https://dailygazette.com/2016/02/05/pride/>)

4. Jane Austen

Jane Austen, jedna je od najpoznatijih spisateljica engleske klasične književnosti te književnosti uopće. Njezina djela su inspirirana privatnim životom spisateljice te tako na realističan način u svojim knjigama opisuje život u 17. i 18. stoljeću. Rođena krajem 1775. godine, tijekom svog života je prolazila kroz sve probleme kroz koje su morale prolaziti žene i tako je opisivala društvene slojeve u ladanjskom životu, koje neki opisuju provincijskima i mlade djevojke za koje su događaji koji su se tada događali kao što se revolucije i ratovi biti udaljeni i magloviti događaji, te su tako mjesni balovi i nepoznati muškarci koji se pojavljuju iznenada bili jedino uzbuđenje. Kao i za druge mlade djevojke, tako i za Jane i njezinu sestru Cassandru. Spominje se pojavljivanje misterioznih i nepoznatih muškaraca, jer su tada, kao i često danas, takvi slučajevi bili puno zanimljiviji od svakodnevice, budući da su dame bili spriječene u uživanju nekih drugih stvari za koje se smatralo tada da su skandalozne (Ivanjek, 2001.).

Sama autorica je posjećivala razna događanja na koja su išla i druge pripadnice njezinog društva, mjesta na kojima će pronaći muškarca koji će biti dovoljno dobar da se uda za njega, ali i razvijati društveni život. S druge strane, Jane je pomagala svojoj majci u nekim kućanskim poslovima. U muškarcu, pak je tražila nešto više od samo vanjske ljepote, što naveliko opisuje u svojim romanima. Iako je imala nekoliko muškaraca koji su je prosili, nikad se nije udala i vrijeme je posvećivala pisanju svojih romana, bez davanja svog imena (Ivanjek, 2001.).

U knjigama glavne uloge pripadaju ženama u različitim životnim situacijama koje su bile obilježene obitelji i ekonomijom. Na zanimljiv način piše o problemima služeći se pomalo i ironijom i sarkazmom i tako je kritizirala tadašnje društvo koje je u nekim dijelovima bilo puno mana. Iako su njeni romani doživjeli veliki uspjeh te ga dobivaju i danas, žene su tada bile lišene mnogih prava te tako Jane Austen nije smjela objavljivati pod svojim imenom, već pod pseudonimom. Nakon više kraćih proza napisala je epistolarni roman *Elinor i Marianne (Elinor and Marianne)*, a 1797. je izdala roman *Prvi dojmovi (First Impressions)*. Epistolarni roman je preimenovala u *Razum i osjećaje (Sense and Sensibility)*. Iako je roman *Nothangerska opatija (Nothanger Abbey)* pisala od 1798. do 1799., objavljen je tek 1818. Kasnije je preimenovala *Prve dojmove* u *Ponos i predrasude (Pride and Prejudice)* iz 1813. prije toga je počela pisati roman *Mansfield Park* koji je bio objavljen 1814. *Emmu* je počela pisati 1814., a godinu nakon i roman *Uvjerevanje (Persuasion)* kojeg je objavila 1818. Pred kraj svog života je počela pisati roman *Sanditon* kojeg nije uspjela završiti prije smrti te je tako umrla ne dovršivši ga. Njezini romani su imali različite teme i zbivanja, od sramežljivih djevojaka do djevojaka koje su veoma otvorene u društvu, tako u muškaraca, od onih koje tek upoznaju do onih koje znaju skoro cijeli život pa oni

koji se pojavljuju pa nestaju da bi se opet zbog radnje pojavili pred glavnom junakinjom (Pisci, 2005.).

Veliku popularnost je dobila tek dugo nakon smrti te tako njezine knjige čitaju svi ljubitelji klasične književnosti. Jane Austen je također spisateljica koja je zbog svojeg jedinstvenog i elegantnog pisanja uvela čitatelje u svoj svijet i zainteresirala ih za klasičnu književnost. Za nju nisu zainteresirani samo profesionalni kritičari, već je formirala širok krug čitalaca te se tako smatra da je najčitanija među romanopiscima koji su pisali prije viktorijanske ere. Kao i prije navedeno, Austen je kritizirala ondašnje društvo pišući knjigu koja je na prvi pogled ljubavna, jer to ljude najviše privuče kod čitanja, ali knjiga znači i puno više. Kritizira društvo koje je tada bilo vrlo patrijarhalno te su sve bitne zakone donosili muškarci bez uplitanja žena, tj. žene se nije pitalo za njihovo mišljenje. Roman stavlja u središte društvo iz 19. stoljeća u kojem ni novac uvelike ne pomaže ženi ako uz nju nije muškarac (Austen, 1815.).

Pričalo se da sama autorica na početku nije bila toliko uspješna i da su se njezini tekstovi dugo objavljivali, ali se to kasnije promijenilo. Postala je jedno od najvećih lica i dostigla je takvu slavu da bi netko mogao reći da se stvorio sam kult. Ni danas ona kao spisateljica nije nimalo zaboravljena. Hollywood je napravio nekoliko adaptacija njezinih knjiga te tako i knjige o kojoj se piše u ovome radu. Neke se adaptacije manje uspješne, a neke više i neke se fokusiraju na glavnu ljubavnu priču, a neke na neke druge bitne stvari (Austen, 1815.).

Knjiga o kojoj se priča u ovom tekstu je adaptirana više puta i smatra se da ima najviše adaptacija, čak dvanaest verzija, gdje je najstarija snimana 1940. godine. Teoretičari koji kažu da je Jane Austen fenomen 20. stoljeća smatraju da je taj film otkrio škrinju s blagom, što njezine knjige i jesu. Toliko godina nakon postojanja autorice, njezine knjige su i dalje zanimljive širokoj publici i imaju velik broj obožavatelja, i knjige i njihove adaptacije. Zbog svoje popularnosti i svog iznimnog stila pisanja, spomenuta je u uglednom časopisu *Vanity Fair* koji ju je nazvao „zanimljivijim i uspješnijim autorom od svih suvremenih kraljeva bestselera“ (Austen, 1815.).

Njezin potencijal je prvo uvelike otkrio Walter Scott i to je dao do znanja time što je rekao da prikaz karaktera kao što se prikazuje u *Ponosu i predrasudama* ne viđeno vrlo često te da zapravo to još nije ni vidio.

Walter Allen je napisao da je Jane Austen stvorila tzv. čisti roman koji, kako je on opisao, znači da autor takvog romana pokušava pružiti zadovoljstvo ne stvaranjem velikih galerija likova i izmjenama velikog broja kontrastnih prizora, već pozornošću na formalna svojstva kompozicije i osnovnim planom. Cjelina je istraživanje odnosa između likova ili odnosa prema središnjoj situaciji ili temi (Beker, 2002.).

O stilu njezinog pisanja govori i Ian Watt koji je rekao u jednoj studiji o usponu romana da je engleski roman dosegnuo potpunu zrelost upravo s Jane Austen te je tako i ostavila svoj stil kao

inspiraciju svim budućim piscima. Također je rekao da je prevladala dualizam kojim su Henry Fielding i Samuel Richardson obilježili roman 18. stoljeća na taj način da je maknula zapreke između „realizma procjene“ i „realizma prikaza“ kojima su oni bili skloni i između „unutarnjeg i izvanjskog pristupa lika“. U njezinim romanima se status lika ne prikazuje odmah, već kroz oči pripovjedača koji je u ulozi nepristranog analitičara.

Za autoricu bi se moglo reći da je izumila pojam fokalizacijska svijest u romanu i za romana, što se u njenim romanima ta uloga pripisuje njezinim glavnim junakinjama. Sam roman o kojem se piše u ovom radu je posebno važan za razumijevanje Jane Austen, jer je sama autorica rekla da je u tom romanu usavršila i svoj jezik, ali i svoje pripovjedno umijeće i rekla je da je toliko svijetao, da mu nedostaje sjene (Jukić, 2020.).

Iako je Jane Austen pisala o blagim temama i nije opisivala teške događaje kao što su ratove, osvrnula se na druge teške situacije u kojima možda nema posljedica kojih ima na bojištima, ali se i one bile veliki problem. Tako se Elizabeth uvijek zgražala nad postupcima koje su neki radili, ali te pojave nisu dostupne u njenom najpoznatijem romanu , nego i u drugima, jer je kroz svoje pisanje stalno kritizirala to društvo kojemu je pripadala.

Austen piše o ženama koje su bistre, one koje su glavni likovi, i superiornije su muškim likovima, ali su ograničene svojim ulogama u društvu. One su osobe zbog kojih obitelji ne bi postojale, ali ih se ipak ne uzima toliko važnima u društvu koliko bi trebale biti. (Beker, 2002.)

Pisala je tako da je putem pripovjedača u trećem licu zadržala kritički razmak, koji joj je omogućio da se na trenutke udalji od svojih glavnih junakinja, ako je mislila da treba pružiti drugačiju perspektivu. Također je autorica s kraja stoljeća ili s kraja vremena u kojem je ona pisala, pa se za nju može reći da je zaslužna za prijelaz u novo vrijeme (Beker, 2002.).

Danas se za nju kaže da je jedna od najvećih i najboljih engleskih pisaca, ali je i ona imala loša vremena. Njezina kvaliteta je dobila priznanje kada se roman počeo smatrati ozbiljnim umjetničkim djelom, a ne samo zabavom.



Slika 5. Portret Jane Austen

Izvor: (<https://www.britannica.com/biography/Jane-Austen>)

4.1. Ponos i predrasude

Jane Austen je pisala o situacijama oko sebe. Tako se radnja ove knjige, a i ostalih okreće oko situacija i radnje se nalaze u društvu čiji je dio ona bila. O tome je znala najviše pisati. U knjigama kritizira mnoge pojave u društvu, ali i mnoge konzervativne stvari prihvaća, jer dolazi do spoznaje da se neke stvari ipak tada nisu mogle još uvijek promijeniti. Za neke promjene u društvu treba određenog vremena i određenih ljudi koji bi imali moći i ovlasti uvesti ih. Tako se u njenim romanima spominju klasne nejednakosti i klasno izrabljivanje, što je negdje i danas veliki problem, u manje civiliziranim zemljama.

Kao žena koju se smatralo najčitanijom među piscima romana koji su pisali u vrijeme prije viktorijanske ere, za njeno pisanje su se zainteresirali mnogi ljudi. Ne samo kritičari, već i širok krug čitatelja. Način na koji je pisala je bio toliko dobar i bogat, da se i danas njezina djela mogu analizirati kroz mnogo slojeva (Kovačević, 1983.).

Teme njezinih romana ne uključuju teške događaje koji su se to sve vrijeme javljali kao što su razni ratovi i događaji slični, nego se ona oslanja na lakše teme kao što je život na selu i u manjim gradovima do kojih ne dolaze ratovi toliko koliko drugdje. I dalje se spominju vojnici i pukovnije, ali ne u kontekstu rata, već u kontekstu toga koliko su bitno pozicionirani u vojsci i koliko će to biti bitno djevojkama koje se još nisu udale, a bliži se vrijeme za to. Tim načinom pisanja je dala

do znanja da zna za sve što se događa oko nje i da nije bila nesvjesna rata koji se događa u Europi, kao što su Napoleonski ratovi, ali smatrala da nije toliko bitno za teme o kojima piše.

Njezini romani jesu feministički, ali ne sasvim na način na koji se misli danas. Prepuni se raznih tema, ali je zajedničko to što je pisala o nejednakostima s kojima su se suočavale žene u regentskom društvu. Pojam braka je također bio drugačiji. Žene su se većinom udavale da si osiguraju budućnost i udobnost, a rijetko iz ljubavi. Zbog toga je Jane Austen počela pisati o tim problemima, ali je u radnju ubacila i mogućnost ljubavi. Zbog boljeg razumijevanja glavnog lika i njezinih osjećaja, Austen je uvela slobodni neizravni stil pripovijedanja, koji objašnjava misli i osjećaje glavnog lika koji je u fokusu i tako čitatelji čitaju knjigu iz perspektive tog lika ⁵(Austen's house,).

Muškarci u njezinim romanima, bili svećenici ili nešto drugo, su oslobođeni svakog fizičkog rada, jer ona nije pisala o seljacima već o muškarcima u staležu u kojem je ona bila. Tako se pojavljuju na raznim okupljanjima i društvenim događajima na koja idu sa svojim suprugama i ostatkom obitelji (Vidan, 2003.).

Temelj njezinih romana ima dva pravca. Tu je klasicizam, s konzervativnim pogledom na to kako je društvo građeno i da je savršenstvo moguće poštovanjem pravila, reda i određene harmonije i profinjenosti kod kojega glavnu ulogu ima razum. Drugi pravac je građanski sentimentalizam. To je gledanje na društvenu hijerarhiju kao nešto idealno, tj. sistem koji je otvoren i za predstavnike nižih slojeva (Kovačević, 1983.).

Također, budući da je bila pripadnica sloja koji je posjedovao zemlju te tako nisu bili obični ljudi, ali su time bili najkonzervativniji dio engleskog društva koji je bio iznimno privilegiran, i ona sama je prihvaćala ideologije takvog poretka. U svojim romanima piše o tome kako društvo tada nije mislilo da će doći do nekih velikih promjena.

Dok se razni autori tog doba oslanjaju na ratne teme, Jane Austen piše o drugom djelu života koji, unatoč raznim problemima, ne prestaje i problemi koji, unatoč ratu i dalje postoje, problemi u društvu. Protagonistice su zagovornice postojećih moralnih odredbi i bez obzira na ograničene mogućnosti, odlučuju o sebi. Svojim postupcima mogu i pogriješiti. Kao što je brzopletost i suzdržanost i tako ostati bez osobe koje su odabrale da budu u njihovim životima. Također, u njezinim romanima se ne pokrivaju veća razdoblja događanja. Obuhvaća kratka razdoblja, ali za pojedine likove veoma važna razdoblja, jer nema potrebe pisati o duljim periodima, ako se tada

⁵ <https://janeaustens.house/who-is-jane-austen/feminism/>

nije dogodilo ništa što bi bilo vrijedno spomenuti i pisati o tome. Osobe koje se ne pojavljuju tako često su kućna posluga koja se primjećuje tek u trenucima u kojima su bitni likovi. Za te osobe se zna, ali nisu u svim scenama. Tako se spominju zanimanja koje pojedine osobe rade kao što su rođaci obitelji Bennet, ali se svega samo spominju.

Veze između likova, kako glavnih tako i sporednih su veoma zanimljive. Način na koji razgovaraju Darcy i Elizabeth kroz cijeli roman pokazuje razvitak njihove veze koja za razliku od prethodnika same autorice ne pokriva veliki vremenski period. Istina je da su mjeseci u pitanju, ali nije toliko veliki period da bi u pitanju bile godine i godine. Taj period koji je spomenut je veoma kritičan za određene likove i samu radnju. Počevši od toga da Darcy nema visoko mišljenje o njoj pa do toga gdje shvaća da ona nije ono što je mislio te ga na taj način intrigira. Njihovom zbližavanju pomažu mnogobrojni balovi na kojima plešu te se time razvija i Darcyjev lik koji na početku romana na prvom balu ne pleše s nikim te tako daje do znanja da je iznad drugih i da si ne smije dopustiti čin kao što je plesanje s djevojkama iz provincije koje zbog njihovog nižeg staleža ne voli. Shvaća da je Elizabeth zapravo netko tko njemu može biti ravan i na neki način mu jest ravan te su tako njihovi razgovori puni sarkazma i ironije i često toliko dvosmisleni da nitko osim njih ne zna o čemu točno razgovaraju osim njih. Osim jedno s drugim, vode razgovore i s drugim ljudima, naravno na drugačije načine. Tako je Darcyjev razgovor s Bingleyjem drugačiji od onoga s Elizabeth i u tim načinima se najviše vidi tko ima kakvu vezu.

U liku Elizabeth, Austen daje priliku ženskom liku da se u takvim razgovorima prikaže drugačije nego što društvo gleda na nju. Ona je smjela izraziti neka mišljenja i izreći neke stvari koje ljudi tada nisu toliko dopuštali ili bi se prijekorno gledalo na izrečene rečenice. Naravno i ona sama u romanu donosi neke pogrešne odluke koje su razumljive svima koji čitaju.

Elizabeth na kraju uspijeva sa svojim dostojanstvom i pameću prevladati staleške prepreke te tako pomoći i sestrama i samoj sebi i udati se za voljenog muškarca. Kao rezultat dobrog pripovijedanja, u knjizi se nalaze motivi ironije, sarkazma, dobro opisanih karaktera i situacija u kojima su dobro opisani ljudski postupci (Solar, 2003.).

Nakon nekoliko loših situacija u kojima se glavni ženski likovi nađu, naglasak je na tome koliko se može iz tih situacija naučiti i izaći u svijet uzdignute glave (Čaćinović, 2007.).



Slika 6. Jennifer Ehle i Colin Firth kao Elizabeth Bennet i Fitzwilliam Darcy u adaptaciji iz 1995. godine

Izvor: (<https://www.vox.com/2015/11/28/9802558/pride-prejudice-bbc-best>)

4.2. Knjiga kao kritika društva

Kao i prije spomenuto, knjiga kritizira društvo u 19. stoljeću u Engleskoj, ali time i u ostatku svijeta, više ili manje civiliziranom. U nekim situacijama su pripadnice građanskog društva bile slobodnije od nižeg sloja, ali i dalje nisu imale više prava te su se za ta prava morale stalno boriti. Sama ljubavna priča koja je donekle glavna radnja govori o tome. Tada su se brakovi vrlo često sklapali bez ljubavi, ženama je bilo glavno osigurati krov nad glavom i nadati se da će tako ostati do kraja njihova života. Obitelji su morale imati barem jednog muškog nasljednika kojem bi pripalo cijelo obiteljsko bogatstvo. Inače bi nakon smrti oca obitelji, kuća i sve ostalo otišlo u ruke najbliže krvno srodne muške osobe u obitelji te bi ta osoba odlučivala hoće li potomci i udovica ostati bez ičega ili neće.

Knjiga je predviđena za sve, ali je fokus posebno na ženama, njihovim odnosima i snalaženju u svijetu muškaraca.

Tako je glavni objekt radnje ove knjige, a i njezinih dviju najpoznatijih adaptacija, serije i filma, obitelj Bennet. Obitelj koja ima 5 kćeri, a nijednog sina te im ništa drugo ne preostaje nego udati sve kćeri u dobrostojeće obitelji. Tu su na redu prve dvije najstarije kćeri, jedna od njih je i glavni lik. Njihova ekonomska situacija nije bila loša, daleko od toga, ali nije bila ni jako bogata te su tako mirazi veoma skromni. Kasnije se u knjizi spominje to da su znali da će se tako dogoditi,

gospodin i gospođa Bennet bi odavno počeli štedjeti da svojim kćerima ipak nešto ostave iza sebe. Nažalost to se nije dogodilo te se tako moraju sve udati.

To se spominje na početku romana rečenicom: „*Općenito je poznata činjenica da je bogatu neoženjenu čovjeku žena prijeko potrebna.*“ Time se prikazuje da su potrebe muškaraca tada bile iznad bitnije od potreba žena, dok su žene kraj njih kao neki primjer ukrasa (Prstec, 2007.).

Jane i Elizabeth primjećuju udvarače, gospodina Bingleyja i gospodina Darcyja, od kojih je gospodin Darcy inteligentniji i bogatiji i na taj način Austen već na početku romana inteligenciju i obrazovanje povezuje s kapitalom i imetkom (Jukić, 2020.).

Kao što se može vidjeti po nazivu romana, sam naziv se ne odnosi samo na jednu vrstu likova, te tako glavni likovi suprotnog spola imaju i svoj ponos, ali i svoje predrasude prema određenim ljudima. Kod same Elizabeth se to vrlo lako može uočiti, jer ona izravno izražava svoje misli i mišljenja o ljudima, dok Darcy ne toliko. Iako se vidjela njegova reakcija na prvi bal, koja nije bila ugodna njemu, neke situacije su ipak prikrivene. Tako se pojavljuje pismo koje je napisao Elizabeth u kojem sve objašnjava. Razlog za svoj ponos i svoje predrasude. Tu dolazi do shvaćanja da je Darcy doista racionalan u pitanju nekih osoba i Elizabeth počinje preispitivati samu sebe i svoje predrasude

Ženama je tada bilo bitno udati se za imućne muškarce, ali su trebali imati i neke druge karakteristike osim toga, kao što su džentlmenske osobine. Sama junakinja je suočena s tim problemom o kojem joj ovisi cijeli život. U ovom romanu koji se ovdje analizira, sve mlade djevojke pred kojima je također taj problem, nisu svjesne mnogih stvari ili su prisiljene ignorirati neke osobine koje njihovi udvarači imaju, ali si glavna junakinja daje slobodu većeg razmišljanja i tako joj cilj postane naći ne samo onoga koji je imućan i ima dobar ugled, već i onoga koji je razborit i društven. Srećom, taj cilj joj se na kraju romana i ostvari (Kovačević, 1983.).

Prilika im se pojavi u liku njihovog rođaka, anglikanskog svećenika Collinsa, kojemu nakon smrti oca obitelji, ide sva imovina, jer je jedini i najbliži muški nasljednik. Nažalost, on im je jedna od rijetkih nada, budući da oni ipak nisu živjeli u velikom gradu gdje bi bilo bezbroj prilika za dobru udaju, već se radi o ladanjskoj Engleskoj s tek nekoliko ako i toliko mogućih ponuda.

Jedna od većih obiteljskih veza, pomalo neobična za to vrijeme je očinska veza koju gospodin Bennet ima sa svojim dvjema najstarijim kćerima, Jane i Elizabeth, za koje smatra da se jedine pametne u cijeloj obitelji i da nema njih, poludio bi s ostatkom. Ta veza je posebna jer je u to doba društvo bilo pretežito patrijarhalno te se očekivalo da očevi imaju jače veze i da bolje razumiju sinove od kćeri.

Dvije sestre su kontrast u osobnosti te je tako Elizabeth prikazana kao hrabra, inteligentna i svojevolljna osoba, dok je Jane prikazana kao nježna i optimistična i zbog toga vrlo često i naivna.

Međutim, Jane Austen ne stavlja kritiku društva samo u glavne likove, već i u one sporedne koje su u još lošijoj situaciji zbog svojih godina. Jedan takav lik je lik Elizabethine najbolje prijateljice, Charlotte Lucas. Ona je u knjizi imala već 27 godina, što po današnjim standardima nije loša dob da bude i dalje neudana. No, u knjizi se to smatralo gotovo neprimjerenim, te je ona tako bila doslovno prisiljena udati se za gospodina Collinsa, vidjevši njega kao zadnju šansu za brak. Zapravo, Charlotte je udajom za svog odabranika odabrala za sebe veoma udoban život, jer je njova pokroviteljica bila vrlo bogata žena. Također, njezin stav prema braku je odavao kakav je bio status prema braku u društvu pokazan u knjizi. Njezin lik je prikazan kao onakav koji nije progonio ostale imućne muškarce na balovima, kao što su radile druge žene. Već je bila svjesna svojih mogućnosti i realnosti njezina života. Primjer takvog lika se može naći i u drugoj knjizi Jane Austen „*Uvjeravanje*“, gdje je glavni lik opisan slično kao lik Charlotte Lucas. Razlika je u tome što je nju u toj knjizi stavila u središte radnje, tj. kao glavnog lika i tako je još šire opisala što se događalo ženama koje po tadašnjim standardima nisu bile više toliko mlade te su imale manje šanse za dobru udaju.

S druge strane, u knjizi se spominju dvije sestre gospodina Bingleyja, od kojih je jedna udana, a druga nije. Caroline, sestra koja nije udana, pristupala je muškarcima i braku na sasvim drugačiji način od Charlotte, pa čak i od Elizabeth i njezinih sestara. Caroline je bila imućnija i bolje školovana od većine ženskih likova u knjizi, ali ipak nije koristila prednost svog znanja kako bi našla muža te se time počela hvaliti u trenucima razgovora o tome što sve žena treba znati i raditi da bi bila dobra za udaju. Toliko se htjela svidjeti muškarcima, da je u razgovorima koji su se vodili u namjeri da se ponize žene, ona slagala sa svim izrečenim o tome koliko je u društvu malo sasvim obrazovanih žena (Kadić, 2022.).

Kako radnja ide tako se počinju upoznavati različiti likovi, muški i ženski, koji na razne načine utječu na živote sestara, a i nas samu radnju romana. Kao što stoji u naslovu, javljaju se i ponos i predrasude koje sprječavaju glavne parove da se napokon spoje u ljubavi. Na kraju romana, nakon što glavni ženski lik prođe iskušenja i probleme koje je pred nju stavila autorica, ona osvoji srce glavnog muškog lika i na taj način se uzdigne na društvenoj ljestvici. U današnje vrijeme to zvuči pomalo sebično, ali u to doba je to bilo jedno od najvažnijih stvari. Materijalne stvari su bile bitno kao i nematerijalne, čak i bitnije (Kovačević, 1983.).

4.3. Važnost morala i ugleda

Ženama je ugled u Engleskoj u 18. stoljeću bio sve, pa su zbog toga morale paziti na svoje ponašanje gdje se humor i tome slično smatralo promiskuitetnim ponašanjem, humor kao

ponašanje koje se u *Ponosu i predrasudama* često spominje, čak više kod žena nego kod muškaraca ⁶ (Bilger, 1998.).

Što je obitelj bila bogatija i poznatija, to je bilo važnije da se žene znaju dobro ponašati bez ikakvih skandala i ikakvih pogrešaka. Pripadnici te klase u knjizi su gospodin Darcy kao i njegova sestra, gospodin Bingley, njegova obitelj i teta g. Darcyja, lady Catherine. Ljudi u društvu koji pripadaju nižoj klasi su mogli rasti na ljestvici jedino poznanstvima ili udajom, iako udaje različitih klasa nisu bile toliko poželjne te su tako muškarci iz jedne klase birali žene iz te iste klase.

Jane Austen takve norme kritizira te su tako dva glavna para pripadnici različitih klasa, što društveno nije najbolje prihvaćeno od svih strana. Kada su u pitanju promjene u društvu, ona svojim pisanjem na neki način kritizira, ali ipak piše likove koji su prihvatili takve načine života, jer možda jesu protiv njih, ali se moraju pokoriti tome i shvaćaju da im ništa drugo ne preostaje. Njezine junakinje su zagovornice postojećih moralnih konvencija u njihovom idealiziranom vidu.

Dovode se i u pitanje klasne razlike, ne samo u pojmu braka već i u pojmu poslovnih veza i kako funkcioniraju. Autorica se ovdje ne okreće prema seljacima, odnosno najniže klase, već piše o osobama srednje klase s onima više klase. Odnos g. Collinsa i lady Catherine uvelike dolazi do izražaja zbog toga te se na veoma satiričan i zanimljiv način to pokazuje. Pokornost koju g. Collins osjeća i pokazuje prema lady Catherine bi se moglo opisati kao pojam apsurdnosti, koja je u nekim scenama u knjizi veoma istančana. I on sam kao lik je prikaz apsurda. Njegovi postupci i mišljenje je prikazano na toliko komičan način, da se čitatelji mogu zapitati postoji li takva osoba u stvarnosti. Ipak, kao lik je ključan za razvoj radnje (Kovačević, 1983.).

Tu je i sama lady koja je takve naravi da smatra da joj njezin položaj i klasa kojoj pripada dopušta određene misli i radnje kojima šteti čak i svojoj kćeri koja je slaba i bolesna od rođenja. Njihov odnos je velika kritika tih razlika, ali i pokazuje kako ljudi to iskorištavaju. Lady Catherine uživa u važnosti koju joj gospodin Collins daje i pažnju koju posvećuje jer je tako u njevoj naravi, a on s druge strane uživa u tome što ima tako važnu vezu u društvu i svojim ponašanjem pokornosti želi izvući što veću korist poznanstva s nekim tko je dio visokog društva. Njihov odnos pokazuje da su oni likovi karikature i dvodimenzionalne osobe, ali je knjiga napisana u duhu komedije te su takvi likovi dopušteni i oni služe kao kontrast i dopuna protagonistima koji su bogatije ličnosti i

6

https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=iexr_b096IQC&oi=fnd&pg=PA15&dq=audrey+bilger&ots=ILfykBy-fJ&sig=sAQZk-i_LsHMQ81ggj3TSkTIPpo&redir_esc=y#v=onepage&q=audrey%20bilger&f=false

koji su sposobni da se mijenjaju i da su na kraju radnje drugačiji nego što su bili na početku (Beker, 2022.).

Iako su im karakteri i životi različiti, možemo vidjeti sličnost gđe. Bennet i lady Catherine de Bourgh kojoj je cilj, kao i njoj, udaja kćeri. Dodatnim scenama i razgovorima koje je vodila s različitim likovima, Jane Austen kroz lik lady Catherine de Bourgh, opširnije piše o karakterima pripadnika više klase tadašnjeg društva koji su smatrali da su nadmoćni nad ostalima.

Međutim, ni lik Collinsa nije crn ili bijel, nego je višedimenzionalan, tj „grey“. Istina je da je iskorištavao mnoge osobe i situacije su svoju korist pa tako i samu pokroviteljicu, ali ga je Jane Austen napisala na početku kao osobu koja traži ženu za brak kod svojih rođakinja te je to pokazalo da on nije toliko loš lik koliko bi se mislilo. On zna da nakon smrti gospodina Benneta, kuća i sve skupa ide k njemu u vlasništvo i tako se prvo obrati toj obitelji. Kasnije u romanu ima i svojih lošijih trenutaka koji prikazuju da on ipak nije posebno dobar lik, ali ne u svim scenama.

Kada su u pitanju takvi likovi koji imaju neke prenaplašene i često apsurdne situacije, ne smije se zaboraviti na samu majku glavne junakinje, gđu. Bennet. Ona je jedan od najzanimljivijih likova ne time što je najpametnija ili slično, već što na poseban način dolazi do cilja koji je taj da uda sve svoje kćeri ili barem većinu. Njezina reakcija na početku pokazuje da je njezin lik komičan te da se roman ne treba čitati s dramatičnim tonom, barem ne cijeli roman. Zbog svog ponašanja i mišljenja da će učiniti svojim kćerima veliku uslugu, zapravo dovodi ugled cijele obitelji u rizik jer je članovi visokog društva ismijavaju. Na prvoj stranici knjige se može pročitati dijalog gospodina Benneta i njegove žene u kojem se vidi da on svoju vlastitu ženu ne shvaća ozbiljno većinu vremena. To posebice shvaćaju kako je opisano dvije „najnormalnije“ pripadnice obitelji Bennet, Jane i Elizabeth kojima je neugodno dok se njihova majka tako ponaša misleći da će odbiti njihove moguće udvarače, g. Bingleyja i g. Darcyja. To se dokaže istinitim Darcyjevom pričom koji kaže da je odvrćao Bingleyja od braka s Jane zbog njezine obitelji, jer je gđa. Bennet toliko glasno bila naviknuta pričati da su njih dvojica mogli čuti sve što je o njima govorila drugim ljudima.

Te scene su dosta komične i nisu toliko ozbiljne samim time što iako Darcy to govori, u isto vrijeme zna da nije toliko ozbiljno, jer se usprkos tome i njemu počne sviđati netko tko je dio te obitelji.

S druge strane, Jane Austen bijeg najmlađe sestre Bennet, Lydije s g. Wickhamom ne stavlja u element komičnosti i taj čin prikazuje na ozbiljan način što i predstavlja taj bijeg. Lydija ne samo da je ugrozila svoj ugled nego i ugled svojih sestara kojima je nakon toga smanjena prilika da se dobro udaju, što ona svojim ponašanjem ne shvaća. Još jedna veoma bitna činjenica je ta da kao ni danas, a pogotovo ne u to vrijeme, reputacija muškarca se ne mijenja nimalo. Dok je Wickhamova reputacija skoro pa sasvim netaknuta, Lydijina reputacija je uvelike promijenjena do

te mjere da su neke osobe pomislile da je to što je ona napravila ravno smrti, što otkriva pismo g. Collinsa.

Sam taj skandal ne uništi ljubav Bingleyja i Darcyja prema dvjema najstarijim sestrama te su oni voljni se i dalje oženit njima, ali zbog ženskog položaja tada, u stvarnosti, reputacija bi vjerojatno bila uništena zauvijek i vrlo teško bi se mogle udati za bilo koga.

Tim naglim situacijama i riječima Jane Austen kritizira društvo koje je nepravedno u svim pogledima pa tako i u takvima gdje nije napravila ništa što bi nanijelo neku veću štetu drugim ljudima. Privilegija muškaraca se proteže kroz roman i samom pojavom Darcyja. Njegova osobnost koja se osobito ne mijenja kroz radnju njemu samome kao ni njegovom položaju u društvu nimalo ne šteti. Dok s druge strane, svaka mala promjena u ponašanju žena je rezultirala tome da ljudi na nju gledaju na drugi način i da joj se uloga u društvu ipak malo umanjila i za čišćenje slike se nešto veliko moralo dogoditi.

Takva pojava se događala ne samo kod glavnog muškog lika već i kod lika koji mi se mogao označiti kao glavni negativac. Wickham je, bez obzira što je sve napravio u prošlosti, bio cijenjen u društvu. Toliko cijenjen da Elizabeth nije na početku povjerovala Darcyju i na njegova upozorenja. Pred kraj, dok se sve u vezi njega otkrilo, i dalje nisu mogli ništa napraviti što bi njega srozalo u očima tadašnjeg društva. Lydijin ugled je pak bio uništen, a ona nije upola toga napravila čime bi zaslužila takvo ponašanje.

5. Feminizam nekada i danas

5.1. Feminizam u prošlosti

Nejednak položaj žena u društvu je trajao stoljećima. Temeljen je na tradicionalnom patrijarhatu koji definira moć muškaraca i podređenost žena prema muškarcima. Jačanje pokreta feminizma se počelo javljati u 18. stoljeću u Velikoj Britaniji, iako je to bilo iznimno teško. Modernizacijom društva usvajane su deklaracije o ljudskim pravima, ali su iz njih bila izbačena prava žena. Zbog toga su se žene ujedinile u Nacionalnu uniju društava za žensko pravo glasa. Slični pokreti su se počeli osnivati i u SAD-u. U Europi su počeli pokreti žena koji su ubrzo bili zabranjeni u nastojanju da se ženama zabrani pravo glasa (Mihaljević, 2016.).

Prema francuskoj feminističkoj filozofkinji po imenu Julia Kristeva, feminizam dolazi u valovima, tj. u tri vala. Prvi označava liberalnost što znači ravnopravnost žena s muškarcima. Drugi val pak označava to da žene postaju hrabrije u odnosu na muškarce, a u trećem se javlja pitanje identiteta (Sučić, 2017.).

Prvi razvoj se javlja u 18. stoljeću i traje do sedamdesetih godina 20. stoljeća. Kao prije navedeno, prvi pokreti nastaju u Velikoj Britaniji i SAD-u te su se time počeli širiti i na druge zemlje. Ciljevi pokreta su bili pravo glasa i pravo na obrazovanje i zaposlenje. Raspravu o feminizmu, potaknula je i filozofkinja, Mary Wollstonecraft, svojom objavom „Obrana ženskih prava“ iz 1792. čime je dobila status začetnice modernog feminizma. Njezino pisanje nije bilo sasvim prihvaćeno, jer se patrijarhalno društvo bojalo promjena u kojem muškarci više ne bi imali vlast nad ženama. Zbog toga su se stvarale i predrasude o feministicama koje se opisivalo kao „ratoborne žene“. Poticaj pokretu nisu davale samo žene, već se mogu naći i neki muški pisci. Jedan od njih je radikalni liberal, John Stuart Mill, koji je napisao „O podređenosti žena“. Smatrao je kako je intelektualna ograničenost posljedica isključivanja žena iz obrazovanja. Feminizmu je uvelike pomogla modernizacija koja je stigla u Europu. Tako je znanost počela biti važnija od vjerskih i tradicijskih vjerovanja. Sufražetkinje su počele tražiti pravo glasa na izborima za parlament. Nažalost, i u tom pokretu se javljao rasizam, te su tako žene afroameričkog podrijetla osnovale svoju Nacionalnu asocijaciju obojenih žena. Prvi svjetski rat je natjerao poslodavce da zaposle žene, jer je nedostajalo muške snage, u čemu su se one pokazale jednako vješte i sposobne kao i muškarci. Švedska je bila prva država koja je 1867. uvela biračko pravo, ali samo za općinske izbore. Time su i druge zemlje Europe počele otvarati vrata. U modnom svijetu su se također počele događati promjene koje je uvela Coco Chanel. Novi stil odijevanja koji je bio sličan muškom. Iako su dobile jednaka prava i dalje su se suočavale sa seksizmom i diskriminacijom. Tako je započeo drugi val knjigom „Drugi spol“ iz 1948. koju je napisala Simone de Beauvoir.

Ona je knjigom izjavila „ženom se ne rađa, ženom se postaje“ govoreći o tome da ženu određuju društvene norme koje propisuje muškarac. Ta knjiga je bila inspiracija i za druge knjige koje su se kasnije pisale, kao što je „Ženska mistika“ od Betty Friedan. Knjiga opisuje položaj žene u poslijeratnoj Americi. Govori o tome kako je društvo ustanovilo sliku žene kao kućanice, supruge i seksualnog objekta i ništa drugo. Nije opovrgavala vrijednost braka i svega što dolazi s time, ali je smatrala da je život žene i puno više od toga. Ostvarenja koja se nastala drugim valom su omogućila ženama nasilje u obitelji i braku pretvoriti u javni problem. Ženama je bilo priznato pravo na njihovo vlastito tijelo i bilo je legalizirano poništenje brakova koji su bili sklopljeni zbog religije. Pojavila se rodna jednakost. Treći val je predstavljao promjene koje se nisu dogodile u prva dva vala, kao što je pristup ženama koje su bile samo bjelkinje i heteroseksualne obrazovane žene. Seksualnost je bila prihvaćena, ali ne drugačija seksualna orijentacija. Predvodnicom tog vala se smatra Judith Butler, američka feministkinja, koja je svojom knjigom koja se spominje i u ovom radu, promijenila smjer feminizma. Ona smatra da je tradicionalni feminizam napravio greške u određivanju spola i roda. Naposljetku, doprinos trećeg vala je razlika između roda i spola. Potaknuo je na dublje promišljanje rodnih i drugih društvenih odnosa i dublje otvorio problem o identitetu ⁷(Mihaljević, 2016.).

5.2. Feminizam danas

U današnjem društvu je borba za feminizam i jednakost žena jača no ikad. Žene imaju prava koja nisu prije imala, ali se i dalje moraju boriti za potpunu ravnopravnost u svim dijelovima života. Kako u poslovnom tako i u privatnom životu. Nekadašnje norme nisu više svakodnevne. Kao prije navedeno, žene su se morale udavati da si osiguraju sigurnu budućnost, jer nisu imale svoj izvor novca te su tako ovisile o muškarcima, prvo očevima pa kasnije supružnicima. Žene se i dalje moraju kontinuirano boriti za svoja prava i protiv muškaraca koji ih i dalje vrlo često omalovažavaju iako je danas puno više muškaraca na strani žena nego što je bilo prije. Promjene u društvu i jačina samog pokreta ovisi i o dijelu svijeta u kojem žene žive. U nekim konzervativnijim područjima, taj pokret je spriječen da bude toliko razvijen, jer je društvo i dalje

⁷ <https://hrcak.srce.hr/file/252127>

iznimno patrijarhalno te tako žene na bilo kojoj poziciju nemaju toliko slobode koliko bi trebale imati kao normalna ljudska bića.

Također, pogled na poslovni život žena je drugačiji od pogleda na poslovni život muškaraca i tako ovdje dolazi do predrasuda i nepravde. Dok je muškarac, koji je na čelu neke tvrtke ili slično, smatran kao običnim poslovnim čovjekom koji je velikim i mukotrpnim radom došao do tog položaja, ženu se pak često smatra da je hladnokrvna te da je na taj položaj došla nečasnim poslovima. Jedan od razloga takvog ponašanja jest saznanje da ako žena nije takva u muškom svijetu - jer je to i dalje muški svijet - onda će je svi iskorištavati i na taj način bi lako mogla ostati bez ičega. Žene su rođene s inferiornošću, dok su muškarci rođeni sa superiornošću zbog samog društva. Tako je muškarcima teško zamisliti boriti se s time osim ako se ne dogodi da se počinju boriti s time zbog nemogućnosti da budu superiorniji. Zbog takvih okolnosti, muškarci ne znaju kako je ženama u njihovom tijelu jer to nisu iskusili (Schaeff, 2006.).

U svijetu je zastupljen i taj običaj da je ispunjen život onaj koji uključuje obitelj i djecu, tj. tradicionalno muško viđenje žena. I muškarci i žene danas rjeđe prakticiraju takav običaj te su slobodniji oduprijeti se tom standardu. Povijest bilježi puno slučajeva gdje su žene nešto izumile, ali je zasluga otišla muškarcu. Muškarci na višim položajima od žena ne moraju biti i pametniji od njih, ali imaju tu prednost što su muškarci. Povezano sa stvaranjem obitelji je i to što su filozofi u prošlosti svojim mišljenjima na svoje načine smatrali da je žena nepotpuna i nema svoj identitet sve dok ne ostane trudna. Takvih razmišljanja ima i danas u takozvanom modernom društvu protiv čega se pokret feminizma mora najviše boriti.

Također jedno od tradicionalnih razmišljanja, koje feminizam pokušava iskorijeniti, jest i to da su žene same i usamljene bez muškaraca te da im samo oni mogu u tome pomoći. Žene mogu imati dobar život samo ako je uz njih muškarac koji će to omogućiti.

Kao što je spomenuto na početku, feminizam je vrlo raširen pojam te ga zato i nije toliko lako objasniti. Postoji i puno grana tog pokreta i pokriva šire područje. To nije samo ravnopravnost žena i muškaraca nego i mnogo više. Istina je da je danas razvijenost samog pokreta veća nego u prošlosti za što je zaslužna razvijenost i „buđenje“ samog društva, ali i razvitak društvenih mreža na kojima informacije mogu u sekundi obići cijeli svijet. Žene na taj način mogu iznositi svoja mišljenja o nekim situacijama koja se inače ne bi usudila. Na internetu je sve moguće, tako i prilika da žene napokon otkriju svoje talente i da dokažu da su inteligentne, uspješne i sposobne u stvarima za koje se govorilo da ne mogu napraviti.

U privatnom životu, žene očekuju jednakost u svemu i nisu prisiljene ulaziti u veze gdje se od njih očekuje više, a ne jednako. Sposobne su i imaju slobodu tražiti od suprotnog spola više nego što se od njih očekivalo u prošlosti. One samostalno grade svoju karijeru i vrlo često ne razmišljaju

o udaji sve dok im život nije posložen na način na koji one žele. Sve više ni ne razmišljaju o udaji pa tako ni o vezi, jer shvaćaju da su u nemogućnosti upoznati muškarca koji odgovara njihovim standardima. S druge strane, neke generacije muškaraca se mijenjaju, ali neki ipak i dalje ostaju isti. Brak više nije temelj za sretan život već su tu drugi čimbenici koji osiguravaju sretan život žena. Njihov život više ne ovisi o muškarcima, kao što je to bilo u doba Jane Austen gdje se vrlo rijetko dogodilo da su neovisne o njima i to ako su došle iz veoma bogate obitelji pune muškaraca. Kada je riječ o odijevanju, u većini svijeta, slobodnije su odijevati se kako žele bez obzira na to što drugi misle, no to i dalje ne odvraća muškarce od komentiranja i objektiviziranja na temelju toga što imaju na sebi. Određeni dijelovi tijela su u društvu karakterizirani kao seksualni što nije istina. Društvo percipira oskudnije odjevene žene kao čin izazivanja muškaraca na nešto skandalozno. Tako je bilo mnogo slučajeva u samim školama gdje se kažnjava djevojke za ono što nose, tj. majice koje imaju prekratke rukave i slično, jer se za to kaže da smeta dječacima i po standardima djevojke su krive za to.



Slika 7. Jedan od plakata s prosvjeda za ženska prava

Izvor: (<https://www.kelleemaize.com/post/the-myth-about-modern-day-feminism>)

6. Rod, spol i identitet

Čovječanstvo je bazirano na rodu i spolu, dva pojma koja nemaju isto značenje, iako ih mnogi stavljaju u kategoriju istog. Dok je spol određenje koje je pripisano pri rođenju i odnosi se na anatomiju, rod je određenje koje se odnosi na društveno očekivana ponašanja, pravila i obilježja za dva glavna spola, „muško“ i „žensko“. Rod je pojam koji je puno širi i složeniji od spola, jer proizlazi iz karakteristika društva. Feministička teorija se bazira na identitetu žena (Butler, 2000.).

Spolni identitet je identifikacija osobe, koja osoba bira i ne mora nužno biti spojena sa spolom koji se dobije rođenjem. Ljudi se mogu roditi u jednom tijelu, ali ne moraju i prihvatiti to tijelo u kojem su rođeni, te ga tako mogu i promijeniti. Uz taj pojam ide i samoodređenje i samodefiniranje što znači da osoba bira svoj identitet i sebe kao osobu bez obzira prihvaća li to okolina ili ne⁸(Identiteti i terminologija).

Kada je riječ o rodu, granice u društvu i kulturi ne postoje danas koliko su postojale u prošlosti. Kultura je puno veća i raširenija te su tako i šire mogućnosti ljudi da budu ono što žele biti. Po tvrdnjama nekih feminističkih teoretičara rod je skup odnosa, a ne pojedinačnih svojstava.

Rod, po povijesnim i antropološkim stajalištima, je odnos među društveno konstituiranim subjektima u određenim kontekstima. To znači da je rod ono što je osoba, tj. taj pojam označava točku između kulturnih i povijesnih skupova odnosa. Ženski spol je širi pojam te se tako ne može odrediti kao jedan i sam odnos žena i muškaraca nije toliko jednostavan. Kada dogovoreni identiteti kojima se oblikuju identiteti koji su već ustanovljeni, nisu više predmet politike, oni se mogu raširiti. Osoba, bez obzira u kakvom društvu se nalazi, i dalje je povezana s definicijom osobnosti. Kulturna matrica zahtjeva da određene vrste identiteta ne mogu postojati, tj. one u kojima rod ne potječe iz spola (Butler, 2000.).

Do zbunjenosti u vezi tih pojmova dolazi i zbog jezične barijere, jer riječ rod u nekim jezicima uopće ne postoji. Zbog toga se definicije roda i spola u različitim kulturama razlikuju te sve ovisi o tome gdje su ljudi rođeni⁹(Brkić, 2021.).

Zbog onog što je ranije napisano o rodu i o današnjoj sve većoj fluidnosti u vezi tog pojma, ipak i dalje postoje rodni stereotipi i u civiliziranijem dijelu svijeta. Stereotipi koji odvajaju muškarce i žene po njihovom ponašanju. Tako su muškarci ljudska bića, koja osim po biološkim karakteristikama, od žena se razlikuju i po ponašanju. Po tome su oni agresivniji, bezosjećajniji,

⁸ <https://www.transbalkan.org/trans101/>

⁹ <https://hrcak.srce.hr/file/392130>

objektivniji i pojmovi slični tome, dok su žene s druge strane osjetljivije, nježnije, osjećajnije i slično. Naravno, kao što je i navedeno, ti svi pojmovi su stereotipi koje je društvo odredilo prije, te se tako u današnje društvu miješaju. Ženama je dozvoljeno imati osjećaje koji su stereotipno pripisani muškarcima i s druge strane muškarci mogu imati osjećaje koji se zovu ženskim osjećajima ¹⁰ (Sezam).

¹⁰ <https://sezamweb.net/ravnopravnost-spolova-rodova/rodne-uloge-i-identitet>.

7. Zaključak

Razdoblja popularnosti romana su se mijenjala, pa tako i u engleskoj književnosti. Neke pisce je pogodila slabija potražnja, ali to nije bio slučaj s Jane Austen. Ona je pisala na prekretnici između osamnaestog i devetnaestog stoljeća i bila je dostojna slave koju je dobila. Njezine knjige se čitaju i danas i tako su napisane da su u modernom društvu vrlo zanimljive. Atrakcija se pokazuje u bezbrojnim ekranizacijama koje pokazuju kako je izgledao svijet u vrijeme dok je feminizam počeo jačati i žene, iako nisu imale pravo glasa, svoja mišljenja su zato izražavala pisanjem knjiga. Pisala je o raznim ženama raznim godina te se tako oslanjala i na one malo boljeg imovinskog stanja i suprotno, ali su joj i dalje žene ostale u glavnom fokusu. Opisivala je djevojke koje su tek postale punoljetne i koje su tek krenule u potragu za supružnicima, ali je uvodila i žene koje su bile malo starije te koje su zbog toga imale manje šanse za dobru udaju i kako su se s time nosile. Proučavanjem djela Jane Austen, proučavaju se i djela drugih književnica koje su pisale u njezino doba te tako širilo svoj glas i povećavale snagu samog pokreta feminizma koji se tada uvelike počeo razvijati. Književnost ove autorice je promijenila ne samo englesku književnost, već i književnost općenito te je tako učvrstila svoje ime u skupini najčitanijih imena književnika svih vremena, čija dijela čitaju pripadnici oba spola do danas.



IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Melita Pimenov pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/icazavršnog rada pod naslovom Položaj žena u 19. stoljeću – na primjeru romana Jane Austen „Ponos i predrasude“ te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Melita Pimenov
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Melita Pimenov neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog rada pod naslovom Položaj žena u 19. stoljeću – na primjeru romana Jane Austen „Ponos i predrasude“ čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Melita Pimenov
(vlastoručni potpis)

8. Literatura

Knjige, publikacije, radovi i stručni članci:

- [1] J. Austen: Emma (1815.), dostupno: (20.4.2023.)
- [2] M. Beker: Roman 18. stoljeća (2002.), dostupno: (20.4.2023.)
- [3] J. Butler: Nevolje s rodom: feminizam i subverzija identiteta (2000.), dostupno: (10.6.2023.)
- [4] N. Čačinović: Vodič kroz svjetsku književnost za inteligentnu ženu: koristan i za inteligentne muškarce (2007.), dostupno: 25.4.2023.)
- [5] Glavna urednica D. Detoni – Dujmić: Leksikon svjetske književnosti: pisci (2005.), dostupno: 15.4.2023.)
- [6] Ž. Ivanjek: Mali rječnik romantizma: Pogled s Otoka (2001.), dostupno: (28.4.2023.)
- [7] I. Kovačević: Engleska književnost 2 (1983.), dostupno: (21.3.2023.)
- [8] Đ. Prstec: Rodna problematika u romanima Jane Austen (2007.), dostupno: (25.3.2023.)
- [9] M. Solar: Povijest svjetske književnosti (2003.), dostupno: (20.3.2023.)
- [10] A. Wilson Schaef: Biti žena (2006.), dostupno: (20.6.2023.)

Internet izvori:

- [11] M. Ascarelli: A Feminist Connection: Jane Austen and Mary Wollstonecraft (2004.), dostupno na : <https://jasna.org/persuasions/on-line/vol25no1/ascarelli.html> (20.6.2023.)
- [12] J. Austen's house: ... and an early feminist <https://janeaustens.house/who-is-jane-austen/feminism/> (2.9.2023.)
- [13] A. Bilger: Laughing Feminism: Subversive Comedy in Frances Burney, Maria Edgeworth and Jane Austen (1998.), dostupno na: https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=iexr_b096IQC&oi=fnd&pg=PA15&dq=audrey+bilger&ots=ILfykBy-fJ&sig=sAQZk-i_LsHMQ81ggj3TSkTIPpo&redir_esc=y#v=onepage&q=audrey%20bilger&f=false (15.6.2023.)
- [14] M. Brkić: Rodni identitet u grupnom procesu (2021.), dostupno: <https://hrcak.srce.hr/file/392130> (10.9.2023.)
- [15] L. Britan: Hibridni roman – visoka književnost u novom ruhu (2016.), dostupno na : <https://hrcak.srce.hr/clanak/248711> (21.5.2023.)
- [16] L. W. Brown: Jane Austen and the Feminist Tradition (1973.), dostupno na: <https://www.jstor.org/stable/2933003> (15.6.2023.)
- [17] K. I. Čagalj: Oblikovanje ženskog identiteta u romanu „Ponos i predrasude“ Jane Austen (2020.), dostupno : <https://dabar.srce.hr/islandora/object/ffri%3A2561> (1.9.2023.)
- [18] T. Jukić: Jane Austen i roman 19. stoljeća: obrazovanje fokalizacijske svijesti (2020.), dostupno : <https://hrcak.srce.hr/clanak/345830> (20.3.2023.)
- [19] T. Kadić: Položaj i uloga žena u djelu Ponos i Predrasude s naglaskom na lik Elizabeth Bennet (2022.), dostupno: <https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A3186/datastream/PDF/view> (1.9.2023.)
- [20] D. Mihaljević: Feminizam – Što je ostvario? (2016.), <https://hrcak.srce.hr/file/252127> (14.9.2023.)

- [21] A. Sučić : Rodni identitet u reklamama (2017.), dostupno:
<https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A1606/datastream/PDF/view>
(9.9.2023.)
- [22] <https://www.transbalkan.org/trans101/> , dostupno: (5.9.2023.)
- [23] <https://sezamweb.net/ravnopravnost-spolova-rodova/rodne-uloge-i-identitet>. dostupno:
(9.9.2023.)

9. Popis slika

Slika 1 Borba za ženska prava u 19. stoljeću	4
Slika 2 Prosvjed žena za mogućnost prava glasanja na izborima.....	5
Slika 3 Prikazi fotografija nekih engleskih ženskih književnica viktorijanske ere	7
Slika 4 Fotografija sestara Bennet iz filma „Ponos, predrasude i zombiji“	9
Slika 5 Portret Jane Austen.....	13
Slika 6 Jennifer Ehle i Colin Firth kao Elizabeth Bennet i Fitzwilliam Darcy u adaptaciji iz 1995. godine	16
Slika 7 Jedan od plakata s prosvjeda za ženska prava	25

